

یافته های نو در روان شناسی

سال هفتم. شماره ۲۲. بهار ۱۳۹۱

صفحات مقاله: ۱۲۴-۱۱۳

تاریخ وصول: ۱۳۹۱/۱/۲۳ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۴/۱۲

هنجار یابی مقدماتی آزمون حل مساله اجتماعی

مهرداد ثابت*

زهرا جمشیدی فر**

چکیده

هدف پژوهش حاضر، هنجار یابی مقدماتی آزمون حل مساله اجتماعی بود. بدین منظور، ۲۴۲ دانشجوی پسر و ۲۴۸ دانشجوی دختر دانشگاه های آزاد اسلامی واحد رودهن، پرسشنامه حل مساله اجتماعی و پرسشنامه شیوه های حل مساله مقیاس ۲۴ سوالی حل مساله کسیدی و لانگ را تکمیل کردند. تحلیل مؤلفه های اصلی، پنج عامل نظری حل مساله اجتماعی (شامل جهت گیری مثبت نسبت به مساله، جهت گیری منفی نسبت به مساله، حل منطقی مساله، سبک اجتنابی و سبک تکانشی / بی دقتی) را تأیید و نتایج تحلیل عاملی تأییدی از ساختار عاملی بدست آمده حمایت کرد. ضرایب همبستگی بین عامل های پرسشنامه حل مساله اجتماعی و پرسشنامه شیوه های حل مساله مقیاس ۲۴ سوالی حل مساله کسیدی و لانگ مبین روایی همگرای این پرسشنامه است. ضرایب آلفای کرونباخ کل ۰/۸۵ و برای عامل های جهت گیری مثبت نسبت به مساله (۰/۷۱)، جهت گیری منفی نسبت به مساله (۰/۸۴)، حل منطقی مساله (۰/۹)، سبک اجتنابی (۰/۸) و سبک تکانشی / بی دقتی (۰/۸۶) بدست آمد. نتایج پژوهش حاضر، ثبات ساختار عاملی پرسشنامه حل مساله اجتماعی و اعتبار آن را برای سنجش حل مساله اجتماعی در دانشجویان ایرانی نشان می دهد.

واژه های کلیدی: حل مساله اجتماعی، هنجار یابی

* دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، عضو هیات علمی، رودهن، ایران. mehrdadsabet@yahoo.com
** دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، کارشناسی ارشد مشاوره کرمان، ایران. zjamshidifar@yahoo.com

مقدمه

مهارت حل مسأله، فرایندی شناختی- رفتاری است که افراد به واسطه آن راهبردهای مؤثر برای مقابله با موقعیت های مسأله زا در زندگی را شناسایی می کنند (نزو^۱، ۱۹۸۷، به نقل از کسیدی ولانگ^۲، ۱۹۹۶). مطالعات، نشان داده است که آموزش بر پایه حل مساله، باعث افزایش توانایی افراد در حیطه مهارت های تکنیکی، اجتماعی، شناختی، مدیریتی، تحقیقی و آموزشی می شود که حیطه اجتماعی قویترین مورد است (چون- هات کو^۳، ۲۰۰۸). حل مساله ی اجتماعی، یک راهبرد کلی است که افراد به واسطه ی آن برای موقعیت های چالش برانگیز پاسخ های مقابله ای مؤثر پیدا می کنند. حل مساله ی اجتماعی، برای سازگاری روان شناختی، بسیار مهم است زیرا در گستره ی موقعیت های تنش زا، بر کارکرد انطباقی، تاثیر می گذارد. بنابراین، تعجب آور نیست که حل مساله ی اجتماعی از یک سو با اشکال مختلف ناسازگاری و آسیب شناسی روانی و از سوی دیگر با سازگاری روان شناختی مثبت، رابطه دارد (چانگ^۴، ۲۰۰۲؛ دیزریلا و نزو^۵، ۱۹۹۹). اغلب مطالعات، در حوزه ی حل مساله ی اجتماعی و سازگاری بر اساس مدل حل مساله ی اجتماعی قرار گرفته است که اولین بار توسط دیزریلا و گلدفرد^۶ (۱۹۷۱) معرفی و به وسیله ی دیزریلا و همکاران گسترش یافت. الگوی مقابله حل مساله اجتماعی دیزریلا (۱۹۸۶)، نقل از سو و شک^۷، ۲۰۰۵) یکی از جامع ترین الگوهای حل مساله اجتماعی است. یک فرض این مدل، آن است که حل مساله، عمدتاً به وسیله ی دو فرایند کلی جهت گیری نسبت به مساله و مهارت های حل مساله یا سبک های حل مساله تعیین می شود. حل مساله اجتماعی زمانی ناکارآمد محسوب می شود که با یک جهت گیری منفی نسبت به مساله^۸، تکانشگری یا تعلل و اجتناب شدید همراه شود. با توجه به مفهوم کیفیت زندگی که در آن ابعاد مختلفی نظیر بهزیستی مولد^۹ (مثلاً شایستگی و زیایی) مدنظر قرار می گیرد (فلس و پری^۹، ۱۹۹۵؛ والاندر، اسپیمیت و کوت^{۱۰}، ۲۰۰۱)، حل مساله اجتماعی به عنوان شاخصی از کفایت فردی می تواند به صورت نشانگر کیفیت زندگی در تعاملات بین فردی مورد توجه قرار گیرد. حل مساله ی اجتماعی، یکی از عوامل مهم و تعیین کننده ی آشفستگی روان شناختی است، مطالعات انجام شده در این حوزه، اغلب متغیر حل مساله ی اجتماعی را در ارتباط با اختلال های محور، DSM-IV مورد بررسی قرار داده است. شواهد زیادی وجود دارد که نشان می دهد نقص در حل مساله ی اجتماعی، با

1. Nezu
2. Cussidy and long
3. Choon-Huat Koh
4. Chang
5. D'Zurilla & Nezu
6. Goldfried
7. Negative problem solving
8. productive well-being
9. Felce & Perry
10. Wallander, Schmitt & Koot

آشناختگی روان شناختی به ویژه اختلال های محور یک، رابطه دارد (مالیک^۱ و همکاران، ۲۰۰۶؛ درر، الیوت^۲ و دیگران، ۲۰۰۵؛ رینکه^۳ و همکاران، ۲۰۰۱؛ فری و گودمن^۴، ۲۰۰۰؛ دیزریلا و همکاران، ۱۹۹۸؛ کانت^۵ و همکاران، ۱۹۹۷؛ کاسیدی و لانگ، ۱۹۹۶؛ اختر و بردلی^۶، ۱۹۹۱؛ به نقل از تقی لو، ۱۳۹۰). طبق نظر نزو (۱۹۸۷ به نقل از کسیدی و لانگ، ۱۹۹۶) حل مساله اجتماعی یک فرایند چند بعدی تعاملی است که از دو مؤلفه اصلی نسبتاً مستقل تشکیل شده که عبارتند از: الف) جهت گیری نسبت به مساله^۷ و ب) مهارتهای حل مساله یا سبک های حل مساله^۸.

جهت گیری نسبت به مساله، اشاره به چگونگی توجه افراد به مسایل در محیط اطراف آنها دارد و تا حدودی الگوی شناختی - هیجانی ثابتی که افراد نسبت به مسایل زندگی خود دارند و چگونگی ارزیابی آنان از ظرفیت های حل مساله ای خود را نشان می دهد (دیزریلا و نزو، ۲۰۰۱). دیزریلا و نزو (۲۰۰۱) دو عامل جهت گیری مثبت نسبت به مساله^۹ (PPO) و جهت گیری منفی نسبت به مساله^{۱۰} (NPO) را معرفی کردند. دو عامل مذکور بخشی از مدل پنج عاملی حل مساله اجتماعی دیزریلا و نزو (۱۹۹۰) محسوب می شود که ممکن است تمایلات افراد برای درگیر شدن در حل مساله موثر را افزایش یا کاهش دهد، اما سه عامل باقی مانده همگی بر سبک های حل مساله اشاره دارند که از حل منطقی مساله^{۱۱} (RPS)، سبک بی دقتی / تکانشی^{۱۲} (ICS) و سبک اجتنابی^{۱۳} (AS) تشکیل شده است. سبک های حل مساله، فعالیت های شناختی - رفتاری آشکاری است که به دنبال پیدا کردن راه حلی برای یک مساله ویژه است؛ به عبارت دیگر سبک حل مساله، یک الگوی ویژه از کنش ها و افکار است و در افرادی که برای حل مساله معینی تلاش می کنند، دیده می شود (دیزریلا، نزو، میدیو - الیوریز^{۱۴}، ۲۰۰۲).

در بررسی حل مساله اجتماعی با اختلالات شخصیت، پژوهشها نشان داده است که بین حل مساله اجتماعی و اختلالات و الگوهای شخصیتی (مک موران و همکاران، ۲۰۰۱؛ ۲۰۰۵) اختلال شخصیت ضداجتماعی (ابوالقاسمی، ۱۳۸۷) و ناتوانی یادگیری (کرمعلی اسماعیلی، ۱۳۸۵) رابطه وجود دارد. بنابراین در پاسخ به نیاز برای یک تئوری معتبر و پایا برای اندازه گیری توانایی حل مساله اجتماعی

1. Malik
2. Ellout
3. Reinecke
4. Frye & Goodman
5. Kant
6. Akhtar & Bradley
7. Problem orientation
8. Problem solving styles
9. Positive Problem Orientation
10. Negative Problem Orientation
11. Rational Problem Solving
12. Impulsive/Carelessness Style
13. Avoidance Style
14. Maydeu - Olivares

که بتوان از آن در پژوهش ها و ارزیابی های روانشناختی استفاده کرد، زوریلا و نرو در سال (۱۹۹۰) نسخه اصلی پرسشنامه حل مساله اجتماعی (SPSI) را منتشر کردند. بر اساس بررسی تحلیل عاملی ابتدا پرسشنامه SPSI (میدو- الیویرز و زوریلا، ۱۹۹۵؛ ۱۹۹۶) سپس پرسشنامه بازنگری شده چند بعدی (SPSI-R) منتشر شد. این پرسشنامه برای اهداف گوناگون در شرایط مختلف مناسب است، نظیر ارزیابی های کلینیکی، مشاوره ای، پزشکی، آموزشی و بسیاری از پژوهش هایی که در جامعه نیاز است. این پرسشنامه برای درک، توضیح، پیش بینی و کنترل عملکردهای کارآمد و ناکارآمد کاربرد دارد. نمره ای که از پرسشنامه و تعبیر و تفسیر اطلاعات بدست می آید می تواند بسیار کاربردی و قابل اطمینان باشد و در حیطه های تخصصی بهداشت روانی، آموزشی، مدیریتی و حتی برای والدین و سایر بخشهایی که مسئولیت اداره و تربیت افراد را بر عهده دارند، استفاده شود. همچنین قابلیت استفاده در مطالعات و تحقیقات در حوزه ارتباط بین توانایی حل مساله اجتماعی و عملکرد موثر و تطابق کارآمد و همین طور آموزش حل مساله و برنامه های درمانی را نیز دارا است.

در این پژوهش اعتبار پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده با استفاده از ضریب الفای کرونباخ و روایی همگرای آن از طریق بررسی همبستگی عامل های آن با پرسشنامه شیوه های حل مساله مقیاس ۲۴ سوالی حل مساله کسیدی و لانگ (۱۹۹۱) مورد ارزیابی قرار گرفته است. روایی سازه آن نیز با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی بر اساس تحلیل مؤلفه های اصلی^۱ بررسی شده است. از آنجا که انتظار می رفت همسو با مطالعه دیزریلا و همکاران (۲۰۰۲) عامل های پرسشنامه حل مساله اجتماعی با یکدیگر همبسته باشند، برای تعیین ساختار ساده مقیاس از روش چرخش واریماکس^۲ استفاده شده و در نهایت تأیید عوامل استخراج شده با بهره گیری از روش تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار گرفته است.

روش پژوهش

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری

این مطالعه، یک پژوهش میدانی از نوع کاوشی یا اکتشافی^۳ بود که براساس نظریه ی روان سنجی کلاسیک بنا شده و تحقیق در حوزه ی آزمون سازی^۴ به حساب می آید. هدف این تحقیق، نرم یابی و سنجش میزان اعتبار و روایی پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) بود. در اجرای این پژوهش، حتی المقدور شیوه ی کار و دستورالعمل هایی که سازندگان آزمون در تهیه و ساخت آزمون ها به کار می برند، مد نظر قرار گرفته بود. برای مطالعه ی پیش تجربی، ۱۰۰ نفر دانشجو (۵۰ نفر پسر و ۵۰ نفر دختر) از میان دانشجویان دانشگاه آزاد رودهن که در مقطع اجرای پژوهش مشغول تحصیل بودند، در مرحله ی اول، انتخاب شدند و با پرسشنامه حل

1. Principle component analysis
2. Promax rotation with Kaiser Normalization
3. Exploratory
4. Test construction

مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) و پرسشنامه ۲۴ سوالی حل مساله کسیدی و لانگک به طور همزمان مورد ارزیابی قرار گرفتند. در مرحله دوم نیز، تعداد ۴۹۰ نفر از دانشجویان (۲۴۲ نفر پسر، ۲۴۸ نفر دختر) به روش تصادفی چند مرحله ای انتخاب شده و در کاربندی پژوهش وارد شدند (ثرندایک، ۱۹۸۲).

ابزار پژوهش

پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R): این پرسشنامه به وسیله دیزریلا و همکاران (۲۰۰۲) جهت اندازه گیری پاسخ های شناختی، عاطفی و رفتاری به موقعیت های حل مساله ای در زندگی واقعی طراحی شده است. این پرسشنامه شامل ۵۲ سوال است که روی یک مقیاس پنج درجه ای "به هیچ وجه در مورد من صدق نمی کند (صفر) تا کاملاً در مورد من صدق می کند (۴)" درجه بندی شده است. نیمی از سوالات به صورت مثبت (مثل «به نظر من هر مساله ای قابل حل است») و نیمی دیگر به صورت منفی (مثل «برای ارزیابی نتایج تلاشم، وقت صرف نمی کنم») بیان شده است. این پرسشنامه از پنج خرده مقیاس تشکیل شده است که عبارتند از: جهت گیری مثبت نسبت به مساله، جهت گیری منفی نسبت به مساله، حل منطقی مساله، سبک اجتنابی و سبک تکانشی / بی دقتی.

یافته های پژوهش

در این بخش، ابتدا مشخصه های توصیفی، سپس اطلاعات مربوط به اعتبار و روایی پرسش نامه، مورد بررسی قرار گرفته است. همانطور که در جدول ۱ مشاهده می شود میانگین، برای مولفه های جهت گیری مثبت نسبت به مساله، جهت گیری منفی نسبت به مساله، حل منطقی مساله، سبک و سبک تکانشی / بی دقتی و اجتنابی، به ترتیب ۱۲/۷۹، ۱۵/۱۳، ۴۷/۷۳، ۱۵/۱۳، ۱۴/۵۰، ۸/۹۹ برآورد شده است. مشخصه های توصیفی عملکرد کل آزمودنی ها در پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) بر اساس شاخص های مرکزی و پراکنندگی ارایه شده است.

جدول ۱: شاخص های مرکزی و پراکنندگی نمرات کل آزمودنی ها در مولفه های آزمون پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R)

کشیدگی	چولگی	واریانس	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	
-۰/۱۳۷	-۰/۳۴۵	۱۳/۵۲	۳/۶۷	۱۲/۷۹	۴۶۰	جهت گیری مثبت
-۰/۴۵۳	۰/۵۶۰	۷۲/۳۴	۸/۵۰	۱۵/۱۳	۴۵۲	جهت گیری منفی
۰/۳۱۷	-۰/۳۵۲	۱۹۴/۹۹	۱/۳۹	۴۷/۷۳	۴۱۸	سبک حل مساله منطقی
-۰/۳۰۹	۰/۲۶۴	۴۷/۷۵	۶/۹۱	۱۴/۵۰	۴۴۹	سبک تکانشی و کم دقت
۰/۱۶۶	۰/۶۹۹	۲۴/۱۸	۴/۹۱	۸/۹۹	۴۵۱	سبک اجتنابی

اعتبار پژوهش

چنانچه مشاهده می شود ضریب اعتبار (همگونی) پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) ضرایب آلفای کرونباخ برای عامل های جهت گیری مثبت نسبت به مساله، جهت گیری منفی نسبت به مساله، حل منطقی مساله، سبک تکانشی / بی دقتی و سبک اجتنابی به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۸۶، ۰/۹۱، ۰/۸۴ و ۰/۷۱ بدست آمد. همچنین ضریب آلفای کل برابر ۰/۸۵ محاسبه شده است که در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲: ضرایب آلفای کرونباخ آزمون پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) در کل گروه، دانشجویان

آلفای کرونباخ	تعداد سوالها	تعداد	
۰/۷۱	۵	۴۶۰	جهت گیری مثبت
۰/۸۴	۱۰	۴۵۲	جهت گیری منفی
۰/۹۱	۲۰	۴۱۸	سبک حل مساله منطقی
۰/۸۶	۱۰	۴۴۹	سبک تکانشی و کم دقت
۰/۸۰	۷	۴۵۱	سبک اجتنابی
۰/۸۵	۵۲	۱۲۰۰	کل

همان طور که در جدول ۲ ملاحظه می شود، به طور کلی، ضریب اعتبار پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) در مطالعه ی حاضر، برای کل گروه (۰/۸۵) در حد مطلوب و در مقایسه با ضریب اعتبار آزمون های مشابه، بسیار قوی است. بالا بودن این ضریب، موجب می شود که بتوان محاسبات مربوط به ضرایب اعتبار و تحقیق درباره ی سازه ی مورد سنجش پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) را انجام داد و به نتایج حاصل از آن اعتماد کرد.

روایی

در پژوهش حاضر، برای گردآوری شواهد مربوط به روایی سازه از دو روش روایی همگرا و تحلیل عاملی استفاده شده است.

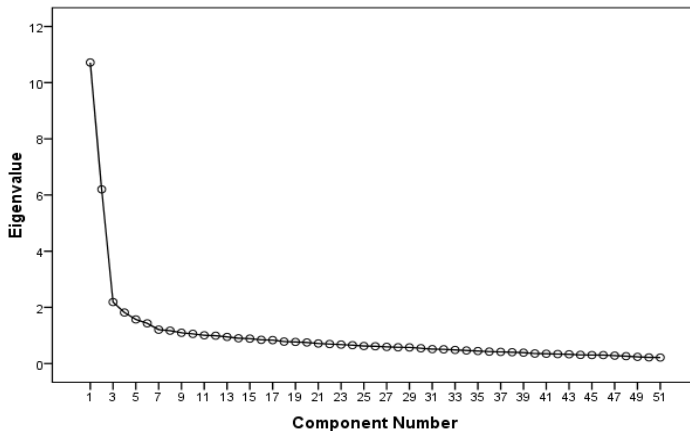
به منظور تحقیق درباره ی همبستگی نمره های حاصل از اجرای پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) با آزمون همنام آن که در حقیقت نوعی روایی همگرا به شمار می آید، همبستگی نمره ی کل آزمون با نمره ی کل آزمون پرسشنامه شیوه های حل مساله مقیاس ۲۴ سوالی حل مساله کسیدی و لانگ (۱۹۹۱) محاسبه شده است که برابر ۰/۷۵۴ و در سطح $p < ۰/۰۱$ معنی دار است. برای تعیین جواب نهایی و تشخیص عامل یا عامل هایی که احتمالاً زیربنای مواد پرسش نامه را تشکیل می دهد و همچنین برای تعیین ساختار ساده ی آن، از چرخش واریماکس^۱ استفاده شد. داده ها نشان

1. Varimax rotation

می داد علاوه بر آنکه مقدار تعیین کننده همبستگی صفر نیست، مقدار KMO (کفایت نمونه برداری) برابر ۰/۶۹۰ و سطح معنی داری آزمون کرویت بارتلت برابر ۰/۰۰۱ است. بنابراین، علاوه بر کفایت نمونه برداری، اجرای تحلیل عاملی بر پایه ی ماتریس همبستگی مورد مطالعه نیز، قابل توجیه خواهد بود.

برای تعیین این مطلب که مجموع پرسش های تشکیل دهنده ی پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) از چند عامل معنی دار اشباع شده است، سه شاخص ارزش ویژه ی عامل ها، نسبت واریانس تبیین شده توسط هر عامل و نمودار چرخش یافته ی ارزش های ویژه که سنگ ریزه ای^۲ نامیده می شود، مورد توجه قرار گرفته است. نمودار سنگ ریزه ای^۳، طرحی از واریانس کل تبیین شده توسط هر متغیر را در ارتباط با متغیرهای دیگر نشان می دهد. در این طرح، معمولاً عامل های بزرگ در بالا و دیگر عامل ها با شیب تدریجی در کنار هم نشان داده می شوند. این گونه طرح ها که همانند سراسیابی دامنه ی کوه است توسط کتل^۴ (۱۹۶۶) طرح سنگ ریزه ای نامیده شده است. همانطور که در نمودار ۱ دیده می شود، ارزش های ویژه ی ۸ عامل، بزرگتر از یک است که در میان آنها ارزش ویژه ی عامل یکم (۲۱) اختلاف فاحشی با ارزش ویژه ی سایر عامل ها دارد (عامل دوم دارای ارزش ویژه ی برابر ۱۲ است). این ۸ عامل در مجموع ۵۷/۷۷ درصد کل واریانس بین ۵۲ ماده ی مورد مطالعه را توجیه می کند. بدین ترتیب، چنانچه از مجموع پرسش ها تنها ۸ عامل استخراج شود در حدود ۲۱٪ واریانس مشترک بین پرسش ها به وسیله ی عامل نخست تبیین می شود. هر چند این موضوع نشان می دهد احتمالاً یک عامل کلی بر همه ی مواد پرسش نامه تسلط دارد، اما برای تشخیص تعداد عامل هایی که لازم است در راه حل نهایی استخراج شود، طرح سنگ ریزه ای استفاده شده است.

Scree Plot

نمودار ۱: نمودار اسکری عامل های ۵۲ گانه ی پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R)

1. Eigen Value
2. Bartlett's Test of Sphericity
3. scree plot
4. Cattel

با توجه به ارزش ویژه ی عامل های پنج گانه، تحلیل مؤلفه های اصلی بر پایه ی استخراج ۵ عامل و ۳۰ بار تکرار انجام و بار های عاملی بزرگتر از ۰/۳ مرتب شدند. یافته ها نشان داد بار عاملی ۱۹ پرسش (از ۵۲ پرسش) متمرکز بر عامل یکم با ارزش ویژه، برابر ۲۱ بود. این عامل، حدود ۲۱ درصد واریانس مشترک بین پرسش ها را تبیین می کرد. تفاوت ارزش ویژه ی این عامل با سایر عامل ها چشم گیر بود. بار عاملی ۱۲ پرسش بر دو عامل متمرکز بود و بیشترین میزان اشتراک، متعلق به پرسش شماره ی ۴۶ با میزان اشتراک ۰/۷ و کمترین میزان مربوط به پرسش شماره ی ۴ بود که بار عاملی آن کمتر از ۰/۴ محاسبه شده بود.

با توجه به این که ماتریس اصلی عاملی و بارهای مربوط، به گونه ای کلی که از لحاظ علمی مهم و با معنا باشد را نشان نمی دهد، تصمیم گرفته شد عامل های استخراج شده با استفاده از چرخش واریماکس به محورهای جدید انتقال داده شود تا هم کشف هیأت کلی مواد پرسش نامه و هم تشخیص ساختار ساده ای که نمایشگر خطوط اصلی نسبتاً روشن برای رسیدن به راه های تغییر پذیر باشد را امکان پذیر سازد. ماتریس چرخش یافته عامل ها در جدول ۳ نشان داده شده است. لازم به یادآوری است که برخی از پژوهشگران، به منظور تحقیق درباره ی روابط بین متغیرها و همچنین دستیابی به تعاریف عامل ها، ضرایب بالاتر از ۰/۳ و گاهی بالاتر از ۰/۴ را در تعریف عامل ها مهم و با معنا دانسته و ضرایب کمتر از این حدود را به عنوان صفر (عامل تصادفی) در نظر گرفته اند؛ مثلاً برای تفسیر عامل ها، جونز (۱۹۵۴) کمترین مقدار ضریب را برابر ۰/۳، هومن (۱۳۶۷) برابر ۰/۳۵ و رینولد و همکاران (۱۹۸۸) برابر ۰/۴ بکار برده اند. البته تردیدی نیست که هر چه بار عاملی یک سؤال زیادتراً باشد نفوذ آن در تعیین ماهیت عامل مورد نظر بیشتر است، اما در پژوهش حاضر، به دلیل بارهای عاملی پرسش های شخصیت، بویژه هنگامی که تعداد سؤال ها زیاد باشد معمولاً کمتر از بارهای عاملی تست های هوش و استعداد است و با توجه به این که طول پرسش نامه ی مورد مطالعه نسبتاً زیاد است، حداقل ضریب معنی دار ۰/۳ در نظر گرفته شده است (به نقل از تقی لو، ۱۳۸۹).

جدول ۳ نشان می دهد که:

عامل یکم، همبسته با پرسش هایی است که در پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) با سبک حل مساله منطقی ارتباط دارد و بزرگترین بار عاملی متعلق به پرسش ۴۶ (هنگامی که می خواهم راه حلی برای مشکلم پیدا کنم، از یک روش مناسب برای مقایسه راه حل ها و قضاوت در مورد آنها استفاده می کنم) است.

عامل دوم، همبسته با پرسش هایی است که در پرسش نامه ی پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) با سبک حل مساله اجتنابی ارتباط دارد. بزرگترین بار عاملی، متعلق به پرسش ۳۱

جدول ۳: ماتریس چرخش یافته عامل های ۵ گانه به شیوه واریماکس

مولفه					مولفه					
سؤال	۱	۲	۳	۴	سؤال	۱	۲	۳	۴	۵
س ۴۶	۰/۷		۰/۴۶	۰/۵۲	س ۳۶					
س ۴۴	۰/۶۷			۰/۴۴	س ۵۱					
س ۴۸	۰/۶۷			۰/۳۹	س ۱۵					۰/۳۴
س ۳۷	۰/۶۷			۰/۳۴	س ۱۶					
س ۳۹	۰/۶۵			۰/۷۳	س ۲					
س ۴۷	۰/۶۵			۰/۶۹	س ۱					
س ۴۹	۰/۶۴			۰/۶۷	س ۱۷					
س ۴۰	۰/۶۳			۰/۶۱	س ۱۳					
س ۲۹	۰/۵۵			۰/۵۹	س ۶			۰/۳۱		
س ۳۵	۰/۵۵			۰/۵۸	س ۱۲					
س ۳۳	۰/۵۵			۰/۵۵	س ۵۰			۰/۳		
س ۳۸	۰/۵۴			۰/۵۳	س ۳۲					
س ۲۶	۰/۵۳			۰/۶۳	س ۹			۰/۳		
س ۲۴	۰/۵۳			۰/۶۱	س ۲۰			۰/۳		
س ۲۷	۰/۵۲			۰/۵۷	س ۱۱					
س ۴۲	۰/۵۱			۰/۵۷	س ۵			۰/۳		
س ۲۵	۰/۴۹			۰/۵۴	س ۱۸			۰/۴۲		۰/۳۷
س ۲۸	۰/۴۷			۰/۴۹	س ۷			۰/۴۱		
س ۴۳	۰/۴۶			۰/۴۵	س ۱۹					
س ۳۱	۰/۷۵				س ۲۱					۰/۷۵
س ۳۰	۰/۷۴				س ۸					۰/۶۹
س ۲۳	۰/۶۱			۰/۴۴	س ۴۵					
س ۱۴	۰/۵۹			۰/۴۲	س ۳					۰/۳۵
س ۳۴	۰/۵۸			۰/۴۱	س ۲۲					۰/۳۸
س ۱۰	۰/۵۴			۰/۳۹	س ۴					
س ۴۱	۰/۵۴			۰/۴۶	س ۳۶			۰/۴۶		۰/۵۲

(به جای اینکه مسایل ومشکلاتم را حل کنم، مدت زیادی از آنها دوری می کنم) است.
عامل سوم، همبسته با پرسش هایی است که در پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) با جهت گیری منفی حل مساله ارتباط دارد. بزرگترین بار عاملی، متعلق به پرسش ۲ (وقتی مشکلی دارم که باید حل شود احساس خطر می کنم) است.
عامل چهارم، همبسته با پرسش هایی است که در پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده

(SPSI-R) با جهت گیری مثبت حل مساله ارتباط دارد. بزرگترین بار عاملی، متعلق به پرسش ۹ (موقع حل یک مساله یا مشکل باور دارم که مشکلم حل شدنی است) است. عامل پنجم همیسته با پرسش هایی است که در پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده (SPSI-R) با سبک حل مساله تکانشی/بی دقتی ارتباط دارد. بزرگترین بار عاملی متعلق به پرسش ۲۱ (هنگام حل مسایل و مشکلات به اولین عقیده ای که به ذهنم می رسد عمل می کنم) است.

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی ویژگی های روانسنجی پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده بود. نتایج بدست آمده از اعتبار و روایی پرسشنامه مذکور حمایت نمود و نشان داد عامل های پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده از هماهنگی درونی مناسبی برخوردار است. بررسی هماهنگی درونی عامل های حل مساله اجتماعی با استفاده از آلفای کرونباخ نشان داد که دامنه ضرایب آلفای عامل های حل مساله اجتماعی بین ۰/۷۱ تا ۰/۹۱ قرار دارد. پژوهش حاضر همسو با نتایج پژوهش سو و شک (۲۰۰۵) نشان داد که از بین پنج عامل حل مساله اجتماعی، سبک اجتنابی از بالاترین هماهنگی درونی ($\alpha=0/80$) و جهت گیری مثبت نسبت به مساله از پایین ترین هماهنگی درونی ($\alpha=0/68$) برخوردار است. سپاه منصور و همکاران (۱۳۸۸) نیز ضرایب آلفای کرونباخ عامل های حل مساله اجتماعی را بین ۰/۶۸ تا ۰/۸ بدست آورده اند. بررسی روایی سازه پرسشنامه حل مساله اجتماعی با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی (روش تحلیل مؤلفه های اصلی)، الگوی پنج عاملی پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده را تأیید کرد. بدین ترتیب نتایج پژوهش حاضر تمایز بین عامل های حل مساله اجتماعی (جهت گیری مثبت نسبت به مساله، جهت گیری منفی نسبت به مساله، حل منطقی مساله، سبک اجتنابی و سبک تکانشی/بی دقتی) که بارها به وسیله دیزریلا و نزو مطرح شده بود را نشان داد. این یافته، همچنین یافته های سپاه منصور (۱۳۸۸) را تأیید می کند.

بررسی روایی همگرای پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده با استفاده از پرسشنامه شیوه های حل مساله مقیاس ۲۴ سوالی حل مساله کسیدی و لانگک (۱۹۹۱) نشان داد که پرسشنامه حل مساله اجتماعی - فرم بلند تجدید نظر شده از روایی همگرا برخوردار است. جهت روابط عامل های پرسشنامه حل مساله اجتماعی و پرسشنامه شیوه های حل مساله مقیاس ۲۴ سوالی حل مساله کسیدی و لانگک (۱۹۹۱) این یافته ها همسو با یافته های پژوهش مک موران، اگان، بلار و ریچاردسون (۲۰۰۱) بود.

منابع

- ابوالقاسمی، عباس و کیامرثی، آذر (۱۳۸۷). بررسی ارتباط حل مساله اجتماعی و مولفه های آن با الگوی شخصیتی خودشیفته و ضد اجتماعی در دانش آموزان دبیرستانی شهر اردبیل. فصلنامه مطالعات روان شناختی، سال چهارم، شماره ۴، ص ۹-۱۸
- تقی لو، ص. و دیگران. (۱۳۸۹). حل مساله ی اجتماعی و آشفستگی روان شناختی. مجله اندیشه و رفتار، شماره ۱۸، از ص ۷۵-۹۵
- سپاه منصور، م. و دیگران. (۱۳۸۸). تعیین ساختار عاملی مقیاس سنجش حل مساله اجتماعی: فرم کوتاه تجدید نظر شده. فصلنامه علمی- پژوهشی تحقیقات روان شناختی، سال اول، شماره ۳، ص ۲۵-۴۰
- کرمعلی اسماعیلی، سمانه (۱۳۸۵). مهارت حل مساله اجتماعی در دانش آموزان دچار ناتوانی یادگیری. فصلنامه روان پزشکی و روان شناسی بالینی ایران، شماره ۴۴، ص ۳۶-۴۶
- Chang, E. C. (2002). Predicting suicide ideation in an adolescent population: Examining the role of social problem solving as a moderator and a mediator. *Personality and Individual Differences*, 32, 1279-1291.
- Choon-Huat Koh G., Eng Khoo H., Wong, ML., & Koh, D. (2008). The effects of problem-based learning during medical school on physician competency: A systematic review. *Canadian Medical Association Journal*. 178(1): 34-41.
- Cussidy, R. E., & Long, D. F. (1996). Problem-solving style, stress and psychological illness: Development of multinational British. *Journal of Clinical Psychology*.
- D'Zurilla, T. J., & Nezu, A. M. (1990). Development and preliminary evaluation of the Social Problem-Solving Inventory (SPSI). *Psychological assessment*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2, 156-163.
- D'zurilla, T. J., & Goldfried, M. R. (1971). Problem-solving and behavior modification. *Journal of Abnormal psychology*, 78, 101-126.
- D'zurilla, T. J., & Nezu, A. (1999); problem - solving therapy. A social competence approach to clinical intervention (2nd.ed) New York: Spring.
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2002). Manual for the social problem solving inventory-revised(pp.211-244). Nourth Tonawanda, TY: Multi-Health Systems.
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2004). Social problem solving: Theory and assessment. In E. Chang, T. J. D'Zurilla, & L. J. Sanna (Eds.), *Social problem solving: Theory, research, and training* (pp. 11-27). Washington, DC: American Psychological
- D'Zurilla, T.J, & Nezu, A.M. (2001). Problem-solving therapies. In K.S. Dobson (Ed) *Handbook of cognitive-behavioral therapies*, 2nd edn. New York: Guilford Press.
- Felce, D., & Perry, J. (1995). Quality of life: Its definition and measurement, *Research in Developmental Disabilities*, 16, 51-74.
- Maydeu-Olivares, A., & D'Zurilla, T. J. (1996). A factoranalytic study of the Social Problem-Solving Inventory: An integration of theory and data. *Cognitive Therapy and Research*, 20, 115-133.
- McMurrin, M., Egan, V., Blair, M., & Richardson, C. (2001). The relationship between social problem-solving and personality in mentally disordered offenders, *Personality and Individual Differences*, 30, 517- 524.

- McMurrin, M., & McGuier, J. (2005). Social problem solving and offending , evidence, evaluation and evolution. Atrium, Southern Gate, Chichester, West Sussex, John Wiley & Sons Ltd .
- Nezu, A. M. (2004). Problem solving and behavior therapy revisited. *Behavior Therapy*, 35, 1–33.
- Siu, A. M. H., & Shek, D. T. L. (2005). Relations between social problem solving and indicators of interpersonal and family well-being among Chinese adolescents in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 71, 517-539.
- Wallander, J. L., Schmitt. M., & Koot. H. M. (2001). Quality of life measurement in children and adolescents: Issues, instruments and applications, *Journal of Clinical Psychology* , 57, 571–585.